**Valiokunnan lausunto PuVL 12/2025 vp─ HE 118/2025 vp**

# Puolustusvaliokunta

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi**

**Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle**

## JOHDANTO

### *Vireilletulo*

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 118/2025 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:
- lakimies Sini Huikuri, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Anna Sandberg, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Minnamaria Nurminen, puolustusministeriö
- Puolustusvoimien ylilääkäri, lääkintälippueamiraali Juha-Petri Ruohola, Puolustusvoimat
- sotilasylilääkäri, lääkintäkomentajakapteeni Mikko Myllylä, Puolustusvoimat
- everstiluutnantti Pasi Kallioniemi, Puolustusvoimat

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- asiantuntijalääkäri Tuula Kock, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
- Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

## VALIOKUNNAN PERUSTELUT

### Yleistä

*(1)* Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuoltolakia, asevelvollisuuslakia, naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolakia. Puolustusvaliokunta keskittyy tässä lausunnossa kutsuntojen ennakkoterveystarkastusta koskevaan muutokseen.

*(2)* Esityksen mukaan oppivelvollisuusikäisten opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy jatkossa Puolustusvoimien ennakkoterveystarkastus hyvinvointialueen järjestämänä sinä vuonna, kun

opiskelija täyttää 18 vuotta. Lisäksi ehdotetaan otettavaksi käyttöön sähköinen terveyskysely, joka koskee opiskeluterveydenhuoltoa ja palveluskelpoisuuden ennakkotarkastusta. Puolustusvoimien nykyinen terveyskysely säilyy vuoden 2027 loppuun.

*(3)* Valiokunta huomauttaa, että ajatus koko ikäluokan terveystarkastuksesta opiskeluterveydenhuollossa perustuu vuonna 2021 hyväksytyn asevelvollisuuden kehittämistä koskevan parlamentaarisen komitean loppuraportin suosituksiin. Komitea katsoi, että sotilaallisen maanpuolustuksen kehittämisen tavoitteena tulee olla nuorten maanpuolustussuhteen ja -tahdon vahvistaminen sekä asevelvollisuuden suorittavien miesten ja vapaaehtoisesti asepalvelukseen hakeutuvien naisten määrän lisääminen. Laajempana yhteiskunnallisena tavoitteena pidettiin nuorten hyvinvoinnin edistämistä ja syrjäytymisriskin vähentämistä. Näin kutsuntajärjestelmä kytkeytyy tiiviisti oppivelvollisuusaikana järjestettyyn opiskeluterveydenhuoltoon.

*(4)* Valiokunta pitää esitystä hyvänä ja tarpeellisena sekä katsoo sen parantavan kutsuntoihin liittyvien terveystarkastusten laatua, kattavuutta ja saatavuutta sekä lisäävän nuorten yhdenvertaisuutta.

**Opiskeluterveydenhuollon tarkastusten ja kutsuntojen ennakkotarkastusten yhdistäminen**

*(5)* Asiantuntijalausuntojen mukaan terveydenhuollon tarkastusten ja kutsuntojen ennakkotarkastusten yhdistäminen on kannatettava ratkaisu niin resurssien käytön kuin kutsunnanalaisen aikaisemman terveydentilan huomioimisen näkökulmasta.

*(6)* Valiokunta korostaa, että palveluskelpoisuuden arviointi on vaativa tehtävä. Laadukas ennakkoterveystarkastus edellyttää täydennyskoulutusta ja ohjeistusta terveydenhoitajille ja lääkäreille.

*(7)* Naisilla palveluskelpoisuusarvio tehtäisiin vapaaehtoisuuteen perustuen. Valiokunta katsoo, että terveystarkastuksissa olisi tarkoituksenmukaista tehdä palveluskelpoisuuden arviointi kaikille naisille. On tärkeää, että vapaaehtoiseen asepalvelukseen hakeutuvien naisten määrää saadaan lisättyä nykyisestä noin 1 000 henkilöstä kohti 2 000 henkilön tavoitetta. Palveluskelpoisuusluokan selviäminen ajoissa voisi osaltaan edistää tämän tavoitteen saavuttamista.

*(8)* Sähköisen terveyskyselyn toteutuksessa on huomioitava hyvinvointialueiden erilaiset potilastietojärjestelmät, Puolustusvoimien järjestelmät, tietojen arkistointi ja siirtäminen sekä tarvittavien tietoteknisten ratkaisujen kustannukset. Valiokunta korostaa, että sähköisen terveyskyselyn käyttöönotto vaatii laajaa koulutusta ja palveluprosessien uudistamista hyvinvointialueilla.

**Taloudelliset vaikutukset**

*(9)* Nykyisen kustannustenjakosopimuksen mukaan Puolustusvoimat on korvannut 50 prosenttia ennakkoterveystarkastusten kustannuksista. Kutsuntalääkärin työ korvataan toteutuneiden

työtuntien mukaan. Vapaaehtoiseen asepalvelukseen hakeutuvien naisten tarkastukset on korvattu täysimääräisesti.

*(10)* Jatkossa ennakkotarkastus koskee koko ikäluokkaa, mutta Puolustusvoimilta hyvinvointialueille siirtyvä määräraha perustuu vuoden 2024 tarkastettujen miesten ja vapaaehtoisten naisten lukumääriin. Saadun selvityksen mukaan määräraha ei huomioi laajentunutta velvoitetta. Valiokunta korostaa, että kaikki muutoksesta aiheutuvat kustannukset on korvattava hyvinvointialueille täysimääräisesti.

**Muuta**

*(11)* Asiantuntijakuulemisissa nousi esiin tarve täsmentää kutsuntatarkastusten järjestämisvastuuta. Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 17 §:n 2 momenttiin tulee lisätä sanat ”alueellaan opiskelevalle”, jotta vastuunjako ei jää epäselväksi (alueellaan opiskelevalle opiskelijalle).

*(12)* Valiokunta katsoo, että Puolustusvoimien tulee asevelvollisten terveydentilaa koskevassa seurannassa hyödyntää ennakkoluulottomasti uutta teknologiaa. Teknologian kehitys mahdollistaa reserviläisten vapaaehtoisen terveydentilan seurannan aiempaa paremmin.

*(13)* Psykososiaaliset syyt selittävät jo valtaosan tapauksista, joissa nuori arvioidaan kykenemättömäksi suorittamaan varusmiespalveluksen. Kehitys on yhteiskunnan kannalta huolestuttava ja vaarassa muodostua kestämättömäksi, ellei nuorten mielenterveyteen panosteta merkittävästi nykyistä enemmän.

*(14)* Puolustusvoimien tulee varmistaa, että kaikki halukkaat, esimerkiksi diabeetikot, voivat suorittaa palveluksen kykyjensä mukaan. Esimerkiksi heikko fyysinen suorituskyky on monella nuorella merkittävä ongelma, mutta sen ei yksin tulisi estää palvelukseen pääsyä, koska Puolustusvoimissa on tehtäviä, joissa hyvä fyysinen suorituskyky ei ole palveluksen edellytys, kuten esimerkiksi kyberpuolustuksessa ja droonijärjestelmissä.

**Yhteenveto**

*(15)* Valiokunta katsoo, että koko ikäluokalle suunnatut ja opiskeluterveydenhuollossa toteutetut yhdistetyt terveystarkastukset selkeyttävät nykyistä toimintamallia, vähentävät päällekkäisyyksiä ja tuottavat kokonaisarvion nuoren terveydentilasta ja toimintakyvystä, mikä tukee palveluskelpoisuuden arviointia. Palveluskelpoisuuden arviointi olisi tarkoituksenmukaista tehdä myös kaikille naisille. Esitys voi myös lisätä mielenkiintoa hakeutua naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen. Valiokunta huomauttaa, että Puolustusvoimat on ainoa viranomainen, joka tietää kaikki kutsunnanalaiset henkilöt. Opiskelunsa keskeyttäneiden seuranta ei ole opiskeluterveydenhuollossa mahdollista.

## VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Puolustusvaliokunta esittää,

*että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.*

Helsingissä 4.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Autto kok
varapuheenjohtaja Mikko Savola kesk
jäsen Otto Andersson r
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Timo Furuholm vas
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Tomi Immonen ps
jäsen Mika Kari sd
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Jani Kokko sd
jäsen Jarno Limnell kok
jäsen Juha Mäenpää ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola